

Lausunto

17.01.2025

Asia: VN/29848/2024

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen (nikotinpåsar)

Lausunnonantajan lausunto

Era kommentarer om bestämmelserna om de smaker som ska tillåtas

British American Tobacco (BAT)kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitysluonnokseen tupakkalain muutoksesta.

Strateginen tarkoituksemme on luoda Parempi Huominen rakentamalla savuton maailma, jossa aikuiset tupakoijat, jotka muuten jatkaisivat tupakointia, ovat siirtyneet savuttomiin vaihtoehtoihin. Tavoitteemme on, että liiketoimintamme on pääosin savutonta vuoteen 2035 mennessä. BAT tukee tehokkaan ja kohtuullisen, tieteelliseen näyttöön ja kansainvälisiin kokemuksiin perustuvan sääntelyn kehittämistä. Tällainen sääntely yhdistää alaikäisten käytön ehkäisyyn kohdistuvia toimia sen kanssa, että aikuisille tupakoijille, jotka muuten jatkaisivat tupakointia, mahdollistetaan vähempiriskisten (Perustuen todistusnäyttöön ja olettaen, että tupakoinnista siirrytään täysin pois. Nämä tuotteet eivät ole riskittömiä ja voivat aiheuttaa riippuvuutta.) ja tyydyttävien vaihtoehtojen saatavuus.

BAT tukee hallituksen tavoitteita ehkäistä tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä alaikäisten keskuudessa, ehkäistä harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjua järjestäytyneitä rikollisuutta.

Olemme kuitenkin huolissamme siitä, että tunnusomaisten makujen kiellolla mentolia ja minttua lukuun ottamatta (yhdistettynä ehdotukseen harmonisoiduista pakkauksista) tulee olemaan tahattomia seurauksia, jotka vaikuttavat laajempiin kansanterveystavoitteisiin tupakoinnin vähentämiseksi ja tupakointiin yhdistettyjen terveyshaittojen torjuntaan.

BAT näkee myös, että ehdotus kieltää tunnusomaiset maut mentolia ja minttua lukuun ottamatta ei edistä ehdotetun lain tavoitteita ehkäistä harmaatuontia, laitonta kauppaa sekä torjua järjestäytyntyyttä rikollisuutta. Ehdotettu laki ei vastaa sen tavoitteisiin useista syistä:

1. Makuja sisältävät nikotiinipussit ovat laillisesti saatavilla naapurimaassa – niiden kieltäminen Suomessa ylläpitää harmaatuontia ja laitonta kauppaa

Suurin osa Suomen ulkopuolelta tulevista nikotiinipusseista on peräisin Ruotsista. Markkinatutkimusyrittäjä WSPM Groupin BAT:n ja PMI:n toimeksiannosta marraskuussa 2023 toteuttama tyhjien rasioiden / pakkausten tutkimus Helsingissä osoitti, että lähes 90 % kaikista kerätyistä nikotiinipussirasioista oli ulkomaisia, pääasiassa Ruotsista lähtöisin, jotka ovat saapuneet maahan joko matkustajatuontina, harmaatuontin tai laittoman kaupan kautta. (1) Samanlainen tutkimus kesäkuussa 2024 osoitti, että ulkomaalaisten tuotteiden osuus Suomessa oli laskenut 78,8 %:iin - luku oli siis yhä korkea ennen kuin verotus oli edes täysivoimaisesti voimassa. (2) Kolmas tutkimus loka-marraskuussa 2024 osoitti, että ulkomaalaisten tuotteiden osuus oli 71,1 %. (3) Kuten nämä tutkimukset osoittavat ja myös hallitus itse huomauttaa, nikotiinipusseilla on siis jo Suomessa merkittävä laiton markkina, jossa on saatavilla myös nikotiinipusseja eri mauilla ja joista ei kerätä veroa. Kaikki nämä edellä esitellyn selvityksen tulokset on saatu ajanjaksolla, jolloin nyt ehdotettava, makuja merkittävästi rajoittava lainsäädäntö ei ole ollut voimassa, vaan Suomen markkinalla on ollut saatavissa jossain määrin samoja makuvaihtoehtoja kuin naapurimaissa. Makujen kieltäminen Suomessa ei edesauttaisi tämän ongelman ehkäisemistä, päinvastoin, kieltäminen olisi todennäköisesti omiaan lisäämään laitonta tuontia Ruotsista.

Hallituksen ehdotus naapurimaasta merkittävästi tiukemmasta sääntelystä niin makujen kuin myös nikotiinipitoisuuden (16,6 mg/g) ja pakkausten harmonisoinnin osalta sekä huomattavasti kireämpi verotus on omiaan ohjaamaan jatkossakin kuluttajia pois laillisesta kansallisesta markkinasta ja kohti laittomasti hankittuja tuotteita. Ehdotus ei myöskään edistä hallituksen tavoitteita kerätä verotuloja kansallisesta myynnistä.

Sallimalla laajemman makumaailman hallitus voisi ohjata kulutusta kohti laillista kotimaista markkinaa ja näin aidosti ehkäistä harmaatuontia, laitonta kauppaa sekä laitonta verkko-ostamista. Lain positiivisten makujen tulisi vastata Ruotsissa saatavilla olevia makuja. Tämä auttaisi estämään ruotsalaisten nikotiinipussien kasvavan virran aiheuttamat haitat Suomen sisämarkkinoille.

2. Maut ovat tärkeitä aikuisille tupakoitsijoille, jotka haluavat vaihtaa tupakasta

Hallituksen esityksessä tunnustetaan, että ”nikotiinipussien on todettu olevan mahdollisesti vähemmän haitallinen vaihtoehto tupakoijille tai nuuskaa käyttäville” ja että ”on mahdollista, että osa nykyisistä tupakkatuotteiden käyttäjistä siirtyy käyttämään nikotiinipusseja esimerkiksi savukkeiden polttamisen tai nuuskaamisen sijasta”. Nikotiinipussien mahdollisesti vähäisempi

riskiprofiili verrattuna savukkeisiin on saanut tunnustusta myös muilta eurooppalaisilta kansanterveysviranomaisilta, esimerkiksi:

- Vuonna 2022, Saksan BfR, joka vastaa asiantuntijalausuntojen ja raporttien laatimisesta liittyen elintarvikkeiden, rehujen, aineiden ja tuotteiden turvallisuuteen, julkaisi terveysarvion tupakattomista nikotiinipusseista. BfR toteaa, että riskien minimointimallin huomioiden ”...siirtyminen savukkeista nikotiinipusseihin voi merkitä terveysriskien vähenemistä tupakoiville henkilöille”. (“...switching from cigarettes to nicotine pouches could represent a reduction in health risks for a person who smokes”.) (4)
- Vuonna 2021, Alankomaiden kansanterveys- ja ympäristölaitos (RIVM) julkaisi raportin ‘Nicotine products without tobacco for recreational use’, jonka mukaan “[t]here is no evidence that nicotine has mutagenic or carcinogenic properties”, “for users of tobacco products, nicotine pouches are probably a less harmful alternative” ja “nicotine pouches could potentially play a role in reducing nicotine addiction.” (5)

Ainoastaan mintun ja mentolin makujen salliminen vähentäisi vaihtoehtojen saatavuutta aikuisille tupakoitsijoille, jotka haluavat vaihtaa pois tupakasta. Nikotiinipussien maut ovat tärkeä tekijä tupakoitsijoille, kun he harkitsevat siirtymistä tupakkatuotteista.

Tupakoinnin vähentämiseen tähtäävistä toimista haittojen vähentämiseen tähtäävät toimet, eli tupakoitsijoiden ohjaaminen vähemmän haitallisiin nikotiinivaihtoehtoihin, ovat kaikista tehokkaimpia. Kuten UK Royal College of Physicians toteaa vuonna 2007 julkaistussa raportissaan: “[i]n this report we make the case for harm reduction strategies to protect smokers. We demonstrate that smokers smoke predominantly for nicotine, that nicotine itself is not especially hazardous, and that if nicotine could be provided in a form that is acceptable and effective as a cigarette substitute, millions of lives could be saved.” (6)

Jotta tupakoitsijat (jotka muuten jatkaisivat tupakointia) hyötyisivät haittojen vähentämiseen tähtäävistä toimista, mikään ei ole tärkeämpää kuin tyydyttävien vaihtoehtojen saatavuus ja maut ovat tässä avainasemassa. Ilman makua sisältäviä vaihtoehtoja vaarana on, että tupakoitsijat ohjautuvat hakemaan vaihtoehtoja laittomasta kaupasta tai pahimmassa tapauksessa aloittavat jälleen tupakoinnin. Tähän samaan johtopäätökseen on päätynyt myös lääketieteen tohtori ja kansanterveystieteen maisteri Konstantinos Farsalinos raportissaan “The case for flavours in tobacco harm reduction, to save lives” (2022). (7)

Riippumattomat tutkimukset osoittavat myös, että mauilla on keskeinen rooli tupakoitsijoiden siirtymisessä vaihtoehtoihin nikotiinituotteisiin, kuten sähkösavukkeisiin. Esimerkiksi Yale School of Public Healthin tutkijoiden vuonna 2020 tekemä tutkimus (8) totesi, että “adults who began vaping non-tobacco flavored e-cigarettes were more likely to quit smoking than those who vaped tobacco flavors” (ks. myös, Russell et al., (2019) (9), Russell et al., (2018) (10) Blank M-L., et al (2021) (11)). Todisteet viittaavat myös siihen, että makuaineiden rajoitukset ja kiellot todennäköisesti lisäävät tupakointia. Esimerkiksi Yale School of Public Healthin tutkijoiden äskettäin laatimassa

tutkimuksessa (12), jossa tehtiin laaja ja pitkäaikainen analyysi makukieltosäätelystä ja myyntitilastoista Yhdysvalloissa, havaittiin, että jokaista 0,7 millilitraa makurajoitusten vuoksi myymättä jäänyttä sähkösavukenestettä kohden myydään 15 perinteistä savuketta enemmän. Vaikka nämä tutkimukset koskevat sähkösavukkeita, niiden tulosten voidaan olettaa soveltuvan myös nikotiinipusseihin.

Sama pätee nuuskankäyttäjien ohjaamisessa kohti tupakattomia tuotteita. Vaikka aiheena on nuuskankäyttö Norjassa, Norjan kansanterveyslaitoksen alkoholi-, tupakka-, ja huumeosaston tohtori Karl Erik Lundin lausunto mauista on tässä yhteydessä relevantti: "Regulation that would ban or limit flavoured snus use may affect smokers—an at-risk population— more than never smokers. The health authorities should be mindful of the real-world complexity governing potential harms and benefits of flavour restrictions on snus. A further assessment of flavour limitations should acknowledge that flavoured snus products also function as alternatives to cigarettes." (13)

Tätä lähestymistapaa sovelletaan myös Ruotsissa, jossa nikotiinipusseihin ei kohdistu makurajoituksia. Ruotsissa tupakoitsijoiden määrä on lähellä savuttomuuden kynnyksarvoa (5 %): viimeisimpien tilastojen mukaan vain 5,4 % Ruotsin väestöstä tupakoi päivittäin (14). Ruotsin odotetaan saavuttavan savuttomuuden vuonna 2025, mikä tarkoittaa, että maa saavuttaa EU:n tavoitteen peräti 15 vuotta etuajassa. Tämä on huomattavassa ristiriidassa tupakoinnin vähentämisen suhteelliseen hitauteen Suomessa. On ilmeistä, että Ruotsin haittojen vähentämiseen keskittyvä tupakka- ja nikotiinipolitiikka on huomattavasti tehokkaampaa.

3. Alaikäisten nikotiinipussien käyttöä voidaan ehkäistä samalla sallien aikuisille tarkoitettujen nikotiinipussien makujen saatavuus vastuullisissa pakkauksissa

Yhdymme täysin hallituksen tavoitteeseen ehkäistä tupakka- tai nikotiinituotteiden käyttöä alaikäisten keskuudessa. Esitämme, että tämä voidaan saavuttaa samanaikaisesti uuden lain toisen ilmoitetun tavoitteen kanssa – tarjota turvallisempia vaihtoehtoja tupakoitsijoille ja ehkäistä nikotiinipussien ja nuuskan laitonta kauppaa – hyödyntämällä seuraavia keinoja:

- a) Kieltämällä makeisiin, energiajuomiin, virvoitusjuomiin ja jäätelöihin viittaavat makujen nimet ja kuvailut.
- b) Vaatimalla, että makujen nimet ja kuvailut ovat tosiasiallisia ja vastaavat sitä makua, jota tuotteessa kuvaillaan.
- c) Kieltämällä lapsia ja nuoria houkuttelevat tekstit, kuvat, piirretyt, hahmot tai ikonit pakkauksista ja etiketeistä sekä kieltämällä pakkaukset, jotka muistuttavat makeisia, leluja tai kosmetiikkaa.

Ruotsi tarjoaa hyvän esimerkin Suomelle siitä, miten tällaisia rajoituksia on toteutettu (15). Ruotsi on rajoittanut makuihin liittyvää viestintää ja vaatii, että makujen viittaukset ovat tosiasiallisia eivätkä sisällä alaikäisiin vetoavia kuvia tai ole pakattu alaikäisiin vetoavalla tavalla.

4. Mintun ja mentolin lisäksi kaikkien muiden tunnusomaisten makujen kieltäminen vahvistaisi virheellisiä käsityksiä nikotiinipussien ja poltettavien tupakkatuotteiden terveysriskien eroista

Nikotiinipussien sääntely samalla tavalla kuin perinteisten poltettavien tupakkatuotteiden – kieltämällä tunnusomaiset maun minttua ja mentolia lukuun ottamatta ja yhdenmukaistamalla vähittäismyyntipakkaukset – antaisi kuluttajille harhaanjohtavan käsityksen siitä, että nikotiinipussien käyttö olisi yhtä haitallista kuin savukkeiden polttaminen. Tämä ei ole perusteltua, kun otetaan huomioon nikotiinipussien ja tavallisten savukkeiden riskiprofiileissa olevat merkittävät erot (kuten kohdassa 2 on kuvattu).

Väärien käsitysten vahvistaminen nikotiinipussien ja poltettavien tupakkatuotteiden terveysriskien eroista estää aikuisia tupakoitsijoita saamasta oikeaa tietoa. Tämä voi myös hidastaa heidän siirtymistään vähäriskisempiin vaihtoehtoihin, kuten nikotiinipusseihin.

5. Oikeudelliset näkökohdat

Hallituksen ehdotus kieltää kaikki muut tunnusomaiset maun nikotiinipusseissa minttua ja mentolia lukuun ottamatta on ristiriidassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 34 artiklan kanssa. Tällaiset toimenpiteet rajoittavat selkeästi tavaroiden vapaata liikkuvuutta EU:n sisämarkkinoilla. Käytännössä ne lohkoisivat sisämarkkinoita asettamalla nikotiinipusseille kansallisia erityisehtoja ja vaatimuksia Suomessa, estäen samalla muissa EU:n jäsenvaltioissa laillisesti saatavilla olevien tuotteiden pääsyn Suomen markkinoille.

Hallituksella on velvollisuus osoittaa, että nämä ehdotukset ovat sekä perusteltuja että oikeasuhteisia. Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) on Kanavape-tapauksessa (C-663/18) todennut, että vaikka kansanterveyden suojeleminen voi olla rajoitusten perusteluna, jäsenvaltioiden on esitettävä korkean tason todisteita (16). Tämä tarkoittaa, että jäsenvaltion on osoitettava todellinen kansanterveysriski luotettavan tiedon ja uusimpien kansainvälisten tutkimusten perusteella sekä varmistettava, että rajoitus on oikeasuhteinen ja johdonmukainen suhteessa kansanterveystavoitteisiin. EUT painottaa, että pelkkä viittaus kansanterveyden edistämiseen ei riitä.

Suomen viranomaiset eivät ole osoittaneet, että ehdotukset täyttävät nämä tiukat vaatimukset. Makuja koskeva rajoitus on esitetty ilman todisteita siitä, että se olisi tehokas keino edistää kansanterveyttä ja samalla on jätetty huomioimatta, että savuttomien tuotteiden on osoitettu

edistävän tupakoinnin haittojen vähentämistä (kuten monet riippumattomat terveysasiantuntijat ympäri maailmaa ovat todenneet).

Koska todisteet osoittavat, että makurajoitus todennäköisesti heikentäisi kansanterveyttä, sääntelylle ei ole oikeasuhteisia perusteita tai oikeutusta. Lisäksi rajoitukset eivät ole tarkoituksenmukaisia, tarpeellisia tai oikeasuhteisia saatavilla olevan näytön perusteella.

Makuja koskeva kieltö ei tue kansanterveyden parantamista, sillä kuten edellä on todettu, se todennäköisesti heikentäisi savuttomien tuotteiden tuomaa mahdollisuutta nopeuttaa tupakoinnin vähentämistä. Makujen kieltäminen mentolia ja minttua lukuun ottamatta, yhdistettynä muihin ehdotuksiin muun muassa vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamisesta (josta ei vielä ole tutkimustietoa) vähentäisi tupakoijien halua siirtyä vähempiriskisiin tuotteisiin ja aiheuttaisi sen, että osa tupakoinnin lopettaneista aloittaisi jälleen tupakoinnin.

Lisäksi, kuten yllä todetaan, kieltojen arvioidaan edistävän laittomia markkinoita, mikä heikentäisi kansanterveystavoitteita entisestään. Kieltö ei vähennä kysyntää, vaan siirtää markkinoiden hallinnan rikollisille organisaatioille, jotka myyvät laittomia ja valvomattomia tuotteita, myös alaikäisille.

Edellä kohdassa 3 mainitut keinot ovat tarkoituksenmukaisempia alaikäisten käytön ehkäisemiseen, samalla kun ne mahdollistivat aikuisille tupakoijille vähäriskisempien tupakattomien ja savuttomien vaihtoehtojen saatavuuden ja kannustavat vaihtamaan pois tupakoinnista.

On tärkeää huomioida, että savuttomat vaihtoehdot ovat edelleen suhteellisen uusia markkinoilla, eikä moni tupakoitsija ole täysin tietoinen niiden saatavuudesta tai ominaisuuksista. Siksi valmistajien mahdollisuus tarjota monipuolisia vaihtoehtoja tupakoitsijoiden erilaisiin tarpeisiin sekä viestiä tuotteidensa ominaisuuksista ja saatavuudesta on kriittinen tekijä savuttomien tuotteiden onnistumiselle ja tupakoinnin haittojen vähentämiselle.

Royal College of Physicians totesi vuoden 2016 raportissaan: "proportionality in nicotine regulation must also incorporate the consideration that regulation that discourages or delays the development and use of non-tobacco nicotine is likely, in effect, to sustain tobacco smoking and hence perpetuate harm to smokers and wider society." (17)

Useat EU-jäsenvaltiot ovat esittäneet EU:n teknisten säädösten tietojärjestelmän (TRIS) kautta, että ehdotetut rajoitukset, kuten makujen kieltö mintun ja mentolin ulkopuolella, menevät pidemmälle kuin mitä voidaan oikeuttaa kansanterveyden suojelemiseksi. Lisäksi he korostavat, että tavoitteet voidaan saavuttaa vähemmän kauppaa rajoittavilla toimenpiteillä. Esimerkkejä tästä ovat:

- Tanskan ilmoittamaan esitykseen 2024/0326/DK kieltää makuja sisältävät tupakan korvikkeet (mukaan lukien nikotiinipussit), Ruotsi kommentoi, että se itse ja muut jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön lievempiä toimenpiteitä, kuten ikärajoituksia, markkinointirajoituksia sekä erilaisia pakkausmerkintä- ja terveystarvotusvaatimuksia. Ruotsi myös kyseenalaisti, onko Tanska tutkinut vähemmän rajoittavien toimenpiteiden mahdollisuutta, jotka voisivat saavuttaa saman tavoitteen säilyttäen samalla tavaroiden vapaan liikkuvuuden EU:n sisämarkkinoilla. (18)
- Slovenian ilmoittamaan esitykseen 2023/0636/SI kieltää makuja sisältävät sähkösavukkeet (tupakan ja mentolin makua lukuun ottamatta), Tšekki kommentoi, että "the stated objective of the draft Act to limit the use of e-cigarettes by juveniles, based on the precautionary principle in the area of public health, can be achieved by means of more appropriate and less restrictive measures than the proposed regulation, such as a ban on flavours imitating sweets or the introduction of higher fines in the case of the sale of e-cigarettes to minors." (19)

Nämä argumentit pätevät yhtä lailla Suomen hallituksen ehdotuksiin.

Kaiken edellä mainitun perusteella on selvää, että ehdotetut toimenpiteet, jotka rajoittavat nikotiinipussien kaupallistamista kieltämällä kaikki maut minttua ja mentolia lukuun ottamatta sekä vaatimalla yhdenmukaistettuja pakkauksia, rikkovat SEUT:n 34 artiklan mukaista tavaroiden vapaata liikkuvuutta EU:n sisämarkkinoilla.

Lopuksi

Edellä mainittujen perustelujen valossa, BAT kehottaa hallitusta tarkastelemaan lainsäädäntöä todellisen markkinatilanteen näkökulmasta. Suuri osa Suomessa kulutetuista nikotiinipusseista on peräisin laittomista lähteistä – joko Ruotsista tai verkkokaupasta. Sallivammalla sääntelyllä täysi-ikäisiä suomalaisia kuluttajia voitaisiin ohjata kohti laillista kansallista markkinaa, jolloin harmaatuonti ja laiton kauppa sekä niihin liittyvät yhteiskunnallisesti haitalliset lieveilmiöt vähenisivät ja valtion verotulot nousisivat.

BAT ehdottaa seuraavia muutoksia ehdotettuun lakiin:

- Hallitus lisää sallittujen makujen positiivisille myös marjojen, hedelmien sekä tuliset maut.
- Hallitus muuttaa nikotiinipussien sallitun nikotiinirajan niin, että se on 16,6 mg/pussi, sen sijaan, että raja olisi ilmoitettu mg per gramma. Mittayksikön muuttaminen grammasta pussiin on selkeämpi kuluttajalle nikotiinipusseja valittaessa eikä kuluttajan tarvitsisi laskea pussin vahvuutta itse pussin painon perusteella. Saksan riskinarviointi-instituutin (BfR) tutkimus osoittaa, että 16,6 mg/pussi vastaa vahvuudeltaan yhtä savuketta. (4)
- Hallitus poistaa ehdotuksen vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamisesta, jotta valmistajat voivat tunnistaa ja erottaa tuotteet, kuluttajien tietoisuutta voidaan lisätä sekä siksi, että

tuotteita ei virheellisesti nähtäisi olevan samassa kategoriassa savukkeiden kanssa. Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon miten lyhyen ajan nikotiinipussit ovat olleet laillisesti saatavilla Suomessa.

- Hallitus harkitsee nikotiinipusseihin kohdistuvan valmisteveron alentamista, joka on tällä hetkellä noin kahdeksankertainen Ruotsiin verrattuna. Liian korkea valmistevero yhdistettynä merkittäviin rajoituksiin makujen ja nikotiinipitoisuuden osalta ohjaa kuluttajia hyvin todennäköisesti laittomille markkinoille. Tämä altistaa suomalaiset kuluttajat laittomille tuotteille ja aiheuttaa valtiolle verotulojen menetyksiä.

Lähteet:

1. WSPM ECS November 2023
2. WSPM ECS June 2024
3. WSPM ECS November 2024
4. The German Federal Institute for Risk Assessment (BfR) report (2022)
<https://mobil.bfr.bund.de/cm/349/health-risk-assessment-of-nicotine-pouches.pdf>
5. Pauwels, C. G. G. M., Bakker-'t Hart, I. M. E., Hegger, I., Bil, W., Bos, P. M. J., & Talhout, R. (2021). Nicotineproducten zonder tabak voor recreatief gebruik (RIVM Rapport 2020-0152). Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).
<https://rivm.openrepository.com/handle/10029/624936>
6. Royal College of Physicians, Harm reduction in nicotine addiction: helping people who can't quit. A report by the Tobacco Advisory Group of the Royal College of Physicians. London, United Kingdom; 2007
7. Konstantinos Farsalinos, MD, MPH, report "The case for flavours in tobacco harm reduction, to save lives." ; 2022 <https://www.tobaccoharmreduction.net/article/flavours-in-tobacco-harm-reduction-latest-research-2023/>
8. Friedman A.S., Xu S. (2020) Associations of Flavored e-Cigarette Uptake With Subsequent Smoking Initiation and Cessation. JAMA Netw Open. 2020 Jun 1;3(6):e203826. doi: 10.1001/jamanetworkopen.2020.3826.
9. Russell C. et al. (2019) Factors associated with past 30-day abstinence from cigarette smoking in a non-probabilistic sample of 15,456 adult established current smokers in the United States who used JUUL vapor products for three months. Harm Reduction Journal. Vol. 16, Article number: 22.
10. Russel C. et al. (2018) Changing patterns of first e-cigarette flavor used and current flavors used by 20,836 adult frequent e-cigarette users in the USA. Harm Reduction Journal. Vol. 15, Article number: 33.
11. Blank M-L. et al. (2021) Choice and Variety-Seeking of E-liquids and Flavor Categories by New Zealand Smokers Using an Electronic Cigarette: A Longitudinal Study. Nicotine & Tobacco Research. Vol. 23, Issue 5, May 2021, pages 798–806, <https://doi.org/10.1093/ntr/ntaa248>.

12. Friedman, Abigail and Liber, Alex C. and Crippen, Alyssa and Pesko, Michael, E-cigarette Flavor Restrictions' Effects on Tobacco Product Sales (January 29, 2024). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4586701>
13. Vedoy, T.F., Lund, K.E. The greater use of flavoured snus among ever-smokers versus never-smokers in Norway. Harm Reduct J 17, 76 (2020). <https://doi.org/10.1186/s12954-020-00419-7>
14. Tobacco and nicotine use (self-reported) by country of birth, sex and year. Percentage; https://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/A_Folkhalsodata/A_Folkhalsodata__B_HLV__aLevvanor__aagLevvanortobak/hlv1tobcfod.px/
15. <https://www.konsumentverket.se/for-foretag/regler-per-omradebransch/tobak-ecigaretter-och-tobaksfria-nikotinprodukter/marknadsforing-av-tobaksfria-nikotinprodukter/>
16. Case C-663/18 B S and C A (Commercialisation du cannabidiol - CBD) ECLI:EU:C:2020:938.
17. Royal College of Physicians (2016) Nicotine without smoke – Tobacco Harm Reduction.
18. <https://technical-regulation-information-system.ec.europa.eu/en/notification/25980>
19. <https://europa.eu/webtools/rest/html2m/output/html2m-1733838139-yhwta.pdf>

Övriga kommentarer om utkastet till regeringens proposition

-

British American Tobacco Denmark A/S ja British American Tobacco Finland Oy